

УДК 37(051):004

Хміль Наталія Анатоліївна, аспірант кафедри педагогіки Луганського національного педагогічного університету імені Тараса Шевченка

АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЕЛЕКТРОННОЇ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПЕРІОДИКИ

Анотація

У статті представлено аналіз сучасних вітчизняних електронних науково-педагогічних періодичних видань (паралельних, інтегрованих та оригінальних). Розглянуто їх структуру та інформаційне наповнення, переваги та недоліки як засобу наукової-педагогічної комунікації.

Ключові слова: науковий електронний журнал, науково-педагогічна комунікація, науково-педагогічний журнал, збірник, сайт.

У педагогічній науці та освіті, як і в будь-яких інших сферах людської діяльності, нові телекомунікаційні технології в останнє десятиріччя знайшли широке застосування. Поряд із традиційними засобами науково-педагогічної комунікації, такими, як наукові педагогічні періодичні видання, наукові педагогічні конференції, в умовах розвитку інформаційно-комунікаційних технологій з'являються нові засоби науково-педагогічної комунікації, які розвиваються в електронному середовищі.

Одними з них є електронні наукові педагогічні журнали. Їх використання науковцями відкриває нові творчі можливості для науково-педагогічного співробітництва та створення нових педагогічних знань. Зручність використання, доступність матеріалу в цифровій формі в електронних педагогічних журналах створює унікальні можливості для науково-педагогічної комунікації, підвищує престиж як педагогів-науковців, так і науково-освітніх організацій у світових науково-педагогічних співтовариствах.

Світова практика показує, що більшість наукових журналів на сучасному етапі свого розвитку виходять як у друкованому, так і в електронному вигляді.

Як відомо, наукові журнали протягом трьох століть друкувалися тільки на папері. В останній же час у мережі Інтернет з'явилася велика кількість електронних наукових журналів, що викликало великий інтерес до проблем їх розробки та функціонування. Розв'язанню деяких з них присвячено чимало наукових праць, таких як: С. Хічкока [4], С. Дудченка [3], О. Лаврік [8], Т. Ярошенко [13 – 14], Г. Шемаєвої [12], Н. Задорожної [5], Т. Омельченко [5], Т. Косенко [7] та ін. Дослідження цих учених були спрямовані на аналіз світових тенденцій у розвитку електронних видань, висвітлення загальних проблем розвитку вітчизняних електронних наукових журналів, на використання електронного журналу в науково-дослідній

діяльності викладачів та ін.

Разом з тим, сучасний стан вітчизняних електронних наукових педагогічних журналів ще не вивчався, незважаючи на те, що з точки зору перспектив їх розвитку це є вкрай необхідним і актуальним завданням. У цій статті ми проаналізуємо сучасний стан розвитку електронних наукових педагогічних журналів, їх структуру та інформаційне наповнення, деякі кількісні характеристики, переваги та недоліки як засобу науково-педагогічної комунікації.

Аналіз наукової літератури [3; 4; 6; 8; 12–14] свідчить, що під електронним журналом розуміють як мінімум три поняття: *паралельні, оригінальні та інтегровані електронні журнали*.

Паралельні – електронні версії традиційних друкованих видань або відскановані копії в Інтернеті з архівами. Це найбільш розповсюджена нині форма, яка не потребує великих додаткових трудовитрат, оскільки є лише електронною копією друкованого видання.

Оригінальні – журнали, у яких матеріали розповсюджуються тільки в електронній формі. Ці видання, на відміну від друкованих, організовані краще (більший обсяг, оперативність видання, можливість демонстрації графічної та табличної інформації, можливість пошуку інформації в архівах журналу тощо).

Інтегровані – журнали, які розширюють друковану форму посиланнями, доповнюють текст графічною та іншою інформацією, мають пошукову систему.

Що ж до визначення поняття “науковий електронний журнал”, то згідно з “Положенням про електронні наукові фахові видання” під *електронним науковим фаховим виданням* розуміють документ з інформацією, представленою у формі електронних даних, який пройшов редакційно-видавниче опрацювання, призначений для поширення в незмінному вигляді, має вихідні відомості та включений до затверджених ВАК України переліків наукових фахових видань, визначених для публікації результатів дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора та кандидата наук, на які можна посилатися в наукових статтях та дисертаціях [10].

Наше дослідження побудоване на аналізі всіх форм електронних наукових педагогічних журналів (паралельних, інтегрованих та оригінальних).

З метою аналізу існуючих на сьогодні електронних наукових педагогічних журналів (паралельних та інтегрованих видань) України нами було проведено моніторинг українського сегменту Інтернету, а саме: сайтів вищих навчальних закладів та закладів післядипломної педагогічної освіти (загальною кількістю – 53), пошукових серверів, електронної бази даних “Інтернет-ресурси України” (<http://catalog.uinte.kiev.ua/>) Українського інституту науково-технічної та економічної інформації та сайту Національної бібліотеки України ім. Вернадського

(НБУВ) (<http://www.nbuv.gov.ua>). Усього в українському сегменті Інтернету виявлено 34 назви електронних наукових педагогічних журналів, що становить експериментальну сукупність для подальшого аналізу. Серед них 14 педагогічних журналів, з них 5 зареєстровані у ВАК України, 20 збірників наукових праць, з них 15 зареєстрованих у ВАК України. Так як розвиток електронних ресурсів є складним та динамічним процесом, ми не претендуємо на вичерпну повноту аналізу розвитку електронних наукових педагогічних журналів.

Вивчення електронних наукових педагогічних журналів (паралельних та інтегрованих видань) нами здійснювалося за такими характеристиками:

1. Наявність власного веб-сайту, його структура.
2. Кількість випусків, представлених у мережі Інтернет.
3. Статус (журнал або збірник наукових праць).

Здійснений аналіз свідчить, що серед електронних наукових педагогічних журналів у мережі Інтернет окремими веб-сайтами представлені 3 науково-методичні педагогічні журнали “Постметодика” Полтавського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти ім. М.В. Остроградського (рис. 1), “Українська мова та література в школі” Міністерства освіти і науки України (рис. 2) та “Педагогічний вісник” Кіровоградського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського. Ці електронні журнали за своєю структурою є інтегрованими виданнями.

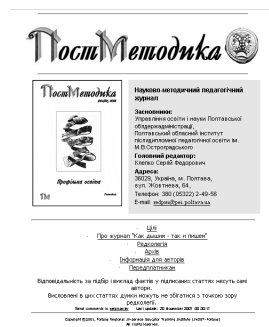


Рис. 1. Журнал “Постметодика” (<http://www.ipe.poltava.ua/pm/postmetod.htm>)



Рис. 2. Журнал “Українська мова та література” (www.ukr-in-school.edu-ua.net)

Їх загальна структура та інформаційне наповнення є відносно типовими, тобто на сайтах міститься загальна інформація про журнал (назва, засновник та видавець, адреса та контактні телефони видання, з якого часу виходить, редакційна колегія), інформація

для автора (вимоги до оформлення статей, яким чином можна передплатити журнал) та архів статей. Поряд із спільними ознаками сайтів є й свої особливості. Вони стосуються організації та функціонування архівів статей. Так, у журналі “Постметодика” архів сформовано в 2-х форматах PDF (1993–2007 рр.) та HTML (1993–2004 рр.). Доступ до всіх статей журналу обмежений в обох архівах. Так, в HTML-архіві пропонуються повні тексти статей лише за 2001 №№2–4 (34–36), 2002 №1(39), 2003 №3(49) роки, а в PDF-архіві представлені повні версії першого та другого номерів за 2007 рік. Для отримання повних текстів статей інших номерів треба заповнити необхідну форму, яка представлена на сайті (рис. 3). Нею можна скористатися лише тоді, коли відомо номер журналу, автор та назва статті. Крім вище описаної організації архіву, на сайті в розробці знаходиться ще й Тематичний архів (за рубриками журналу).

Форма для отримання статті (у форматі *.pdf).
Для її перегляду необхідний Acrobat Reader

Номер журналу	№ <input type="text"/>
Назва статті	<input type="text"/>
Автор	<input type="text"/>
Дані про Вас (заповнення необов'язкове)	
Ваше прізвище, ім'я, по батькові	<input type="text"/>
Місце роботи	<input type="text"/>
Посада	<input type="text"/>
Ваш E-mail:	E-Mail <input type="text"/>

Рис. 3. Форма для отримання статей журналу “Постметодика”

Інакше організовано архів на сайті журналу “Українська мова та література”. Його сформовано за темами, роками та авторами. Так, наприклад, у разі вибору конкретної теми користувачу надається доступ до повних текстів статей, які містить ця рубрика, причому в рубриці зібрані статті з усіх номерів, представлених на сайті. Також, окрім самостійного пошуку за темою, автором та роком, на сайті організовано пошук статей за ключовими словами. У такий спосіб на ньому створено умови для зручного пошуку потрібної інформації за короткий проміжок часу.

Архів журналу “Педагогічний вісник” сформовано за випусками, статті в ньому представлені у форматі HTML, усі статті архіву доступні в повному обсязі.

Аналіз електронних адрес інших знайдених нами педагогічних журналів свідчить, що своїх власних сайтів ці часописи не мають. Доступ до цих видань організований через сайти науково-дослідних установ, які є їхніми видавцями. Відзначимо, що не всі журнали розміщують повні свої електронні версії. Так журнали “Дошкільна освіта”, “Педагогічний пошук”, “Нива знань”, “Педагогічні новації столичної освіти: теорія і практика” та “Педагогічний вісник” (м. Черкаси) знайомлять тільки з анотованим змістом деяких номерів.

У ході дослідження було знайдено сайт Навчально-методичного центру вищої освіти (<http://www.agronmc.com.ua/golovna/index.html>). Цей центр виступає засновником двох науково-методичних збірників “Нові технології навчання” та “Проблеми освіти”, які зареєстровані ВАК України як фахові з педагогічних наук. Вони представлені на

сайті в розділі “НМЦ пропонує” повнотекстовими електронними версіями випусків за 2007 рік. Також на сайті розміщені й інші видання центру, серед них: навчально-методичний педагогічний журнал “Освіта, технікуми, коледжі”, “Інформаційний вісник вищої освіти” Міністерства освіти і науки України, збірники “Організація навчально-виховного процесу”, “Виховна робота в технікумах і коледжах”.

Крім перелічених видань, в українському сегменті Інтернету розміщені педагогічні журнали “Відкритий урок: розробки, технології, досвід”, “Директор школи. Україна”, “Підручник для директора”. Ці видання представлені на сайті видавництва “Плеяди” (<http://www.pleyady.kiev.ua/>) – їх засновника. На сайті наявні архіви цих журналів за 2005–2007 роки. В архівах електронні версії статей відсутні, видавництво знайомить тільки зі змістом своїх видань.

У ході аналізу електронних інформаційних ресурсів із проблем педагогічної науки та освіти встановлено, що такі наукові педагогічні журнали, як: “Вища школа”, “Вища освіта України”, “Гуманітарні науки”, “Дефектологія”, “Директор школи, ліцею, гімназії”, “Наука і освіта”, “Неперервна професійна освіта: теорія та практика”, “Освіта і управління”, “Післядипломна освіта в Україні”, “Педагогіка і психологія. Вісник АПН України”, “Рідна школа”, “Філософія освіти” та ін. представлені на сайті НБУВ у рубриці “Наукова періодика України” у вигляді окремих веб-сторінок. За їх допомогою можна ознайомитися із загальною інформацією про журнали та складом редакційних колегій. Також відзначимо, що на цих сторінках організований пошук за авторами, за темами, роками та ключовими словами. Але поряд з цим, на жаль, електронні копії статей журналів відсутні.

У результаті пошуку в мережі Інтернет нами було знайдено гіперпосилання на журнал “Післядипломна освіта в Україні” (<http://www.cippe.edu-ua.net>), перевірка її працездатності показала, що ми потрапили на сайт Центрального інституту післядипломної педагогічної освіти АПН України в розділ “Новини”. Інформацію про журнал ми знайшли на 10 сторінці новин за 19.01.2007 р. На ній було подано його анонс за 2006 рік №2 (розміщені вимоги до статей, зміст, контактна інформація).

В українському секторі мережі Інтернет наявний сайт видавництва “Педагогічна преса” (<http://www.ped-pressa.kiev.ua/>), яке є засновником близько двадцяти наукових педагогічних журналів. На цьому сайті, крім загальних відомостей про наукові часописи та умови їх передплати, більше ніякої інформації не надається.

Крім суто педагогічних журналів, в мережі Інтернет представлені й наукові журнали, які затверджені ВАК України як фахові з педагогічних наук. Серед них “Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка” (<http://www.zu.edu.ua/offic/index.asp>) та “Вісник Вінницького політехнічного

університету” (<http://www.visnyk.vstu.vinnica.ua/>). Доступ до цих видань організований як на сайтах вищих навчальних закладах, так і в розділі “Наукова періодика України” на сайті НБУВ (<http://www.nbu.gov.ua/db/serial.html>). Зауважимо, що “Вісник Вінницького політехнічного університету” має окремий сайт. На ньому користувачеві надається можливість перегляду та копіювання електронних текстів статей з 2004 по 2007 роки. Також, на сайті функціонує пошук за авторами видання. Так, після вибору конкретного автора видаються всі його електронні публікації, які знаходяться в архіві з подальшим доступом до повного тексту публікацій.

На нашу думку, заслуговує уваги й “Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного інституту імені П.Д. Осипенко. Педагогічні науки”. Він розміщений на сайті вищого навчального закладу в розділі “Наукові публікації” (http://www.bdpu.org/scientific_published/). Збірник, на відміну від попереднього видання, свого сайту не має. У вільному доступі знаходяться всі випуски збірника з 1999 по 2007 рр.

На сайті Львівського національного університету імені Івана Франка в розділі “Кафедра загальної та соціальної педагогіки” нами було знайдено гіперпосилання на “Вісник Львівського університету. Серія Педагогічна” (<http://www.lnu.edu.ua/Pedagogika/indexukr.htm>). Повнотекстові електронні копії вісника представлені з 18 по 22 випуски.

Київський національний університет культури і мистецтв має видання “Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія Педагогіка”, яке є також фаховим із педагогічних наук. Відомостей про нього на сайті навчального закладу нами не знайдено, але в розділі “Наукова робота” (<http://www.knukim.edu.ua/articles.htm>) у вільному доступі розміщені окремі електронні копії статей з цього збірника за 2001 рік № 5.

Перевірка працездатності електронних адрес паралельних видань, представлених у мережі Інтернет, показує наявність непрацюючих гіперпосилань на журнали. Так, аналізуючи український сектор мережі Інтернет на кінець 2006 року, ми виявили наявність веб-сайту журналу “Комп’ютер у школі та сім’ї” (<http://cfs.edu-ua.net>) та доступ до електронних копій статей збірника “Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія “Педагогіка” (http://www.tspu.edu.ua/php/labrary/Temat_rozpod_vir_lib/Liter/Nauk_zap/nauk_pedagog.htm), функціонування яких нами було описано раніше в роботі [11]. А наприкінці 2007 року ми виявили, що ці ресурси припинили свою дію.

У ході аналізу Інтернет-ресурсів нами встановлено, що на сьогоднішній день велика кількість українських наукових педагогічних журналів у мережі Інтернет надає

тільки контактну інформацію та правила друкування статей для авторів. Таких за нашими підрахунками виявилось двадцять.

Таким чином, аналіз електронних наукових педагогічних журналів (паралельних та інтегрованих видань) дає нам підстави, умовно розподілити їх на чотири групи. Першу групу склали суто педагогічні журнали, які мають власні сайти й дають можливість користувачам доступу до електронних копій статей. У другій групі представлені наукові журнали та збірники наукових праць, які зареєстровані у ВАК як фахові з педагогічних наук, які в мережі Інтернет представлені повнотекстовими електронними копіями. Третю групу склали педагогічні журнали, які не мають власних сайтів, але в мережі можна ознайомитися з їх повнотекстовими електронними копіями або їх змістом. До четвертої групи потрапили часописи, які представлені на сайті НБУВ. Розподіл журналів за групами відображено в табл. 1.

Таблиця 1

Розподіл електронних наукових педагогічних журналів (паралельних та інтегрованих видань) за групами

Групи	Кількість журналів	Приклади
Педагогічні журнали, які мають свої власні сайти й надають доступ до своїх електронних копій	3	“Постметодика”; “Українська мова та література в школі”; “Педагогічний вісник”
Наукові журнали та збірники наукових видань, які в мережі Інтернет представлені повнотекстовими електронними копіями	20	“Науковий вісник Ужгородського національного університету серія Педагогіка, Соціальна робота”; “Вісник Слов’янського державного педагогічного університету” та ін.
Педагогічні журнали, які не мають власних сайтів, але в мережі Інтернет можна ознайомитися з повнотекстовими електронними копіями видань або їх змістом	11	“Соціальна педагогіка: теорія та практика”; “Освіта Донбасу”; “Педагогічні обрії” та ін.
Видання, які представлені на сайті НБУВ	18	“Вища школа”; “Післядипломна освіта в Україні”; “Рідна школа”; “Вісник Вінницького політехнічного інституту”; “Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка” та ін.

Зауважимо, що журнали або збірники, які в мережі Інтернет представлені повнотекстовими електронними копіями, а також продубльовані на сайті НБУВ були нами враховані в різних блоках нашої таблиці. Так, наприклад, “Вісник Вінницького політехнічного інституту” було враховано в рядку “Наукові журнали та збірники наукових видань, які в мережі Інтернет представлені повнотекстовими електронними копіями” та в рядку “Видання, які представлені на сайті НБУВ”.

Аналіз сукупності репрезентованих в Інтернеті електронних наукових педагогічних журналів (паралельних та інтегрованих видань) показав, що журнали

свою більшістю в мережі представлені одним або декількома випусками, деякі пропонують доступ тільки до останнього номера, окремі знайомлять тільки зі змістом. Поряд із цими тенденціями, розвиток паралельних видань спрямовано не тільки на створення та розміщення електронних версій нових номерів, але й на створення сайтів цих журналів, розміщення статей із попередніх випусків (формування власних архівів). Тож свого поширення в системі електронної науково-педагогічної комунікації поряд із паралельними починають набувати й інтегровані видання.

Щодо наповнення українського сегменту Інтернету електронними науковими педагогічними журналами (паралельними та інтегрованими виданнями) можна констатувати, що на сьогоднішній день відбувається поступове збільшення таких видань, з'являються окремі веб-сайти та веб-сторінки цих журналів, які також дублюються на сторінках сайту НБУВ.

Наявність наукових педагогічних журналів в Інтернеті сприяє виходу української педагогічної науки на міжнародний рівень, тим самим відбувається підвищення престижу наукових педагогічних журналів, збільшується рівень їх цитувань. Так, Інтернеті є сайт “Russian Periodicals Catalog” (<http://www.eastview.com>) – база даних періодичних видань (див. рис. 4). У ній представлені періодичні видання з усього світу. Її аналіз показав наявність 11 вітчизняних наукових педагогічних журналів, серед них: “Рідна школа”, “Освіта та управління”, “Шлях освіти”, “Соціальна педагогіка: теорія та практика”, “Початкова школа”, “Вища школа”, “Дошкільне виховання” та ін. На сайті вказані ціни, за якими можна придбати ці журнали.

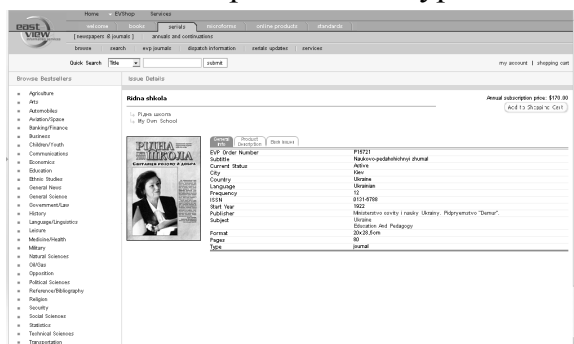


Рис. 4. Вікно сайту “Russian Periodicals Catalog”

Власне, щодо формуванні системи оригінальних електронних наукових педагогічних видань, то в цьому напрямку була прийнята нормативно-правова база, а саме: Наказ Міносвіти, Національної академії наук та ВАК України “Про затвердження Положення про електронні наукові фахові видання” [10] та Наказ ВАК України “Про затвердження Порядку внесення електронних наукових фахових видань до Переліку наукових фахових видань, у яких можуть публікуватися основні результати дисертаційних робіт” [9]. Ця база створила нові можливості для розвитку вітчизняних електронних наукових педагогічних журналів.

Так, у мережі Інтернет оригінальними електронними виданнями представлені: “Народна освіта” та “Інформаційні технології і засоби навчання”. Вони містяться не тільки на сайтах засновників, а також на сайті НБУВ у розділі “Електронні наукові фахові видання” (<http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/>). Але, крім названих, на увагу заслуговує електронне наукове видання “Науковий портал Донбасу” (Педагогічні науки). Отже, щодо формування оригінальних електронних наукових педагогічних журналів, то кількість таких видань в Україні поки що є незначною (див. табл. 2).

Таблиця 2

Електронні наукові педагогічні журнали (оригінальні видання) України

№ п/п	Назва журналу	Організація засновник	Web-адреса
1.	“Народна освіта”	Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів; Інститут педагогіки АПН України; Міжнародний освітній фонд ім. Ярослава Мудрого	http://www.narodnaosvita.kiev.ua/
2.	“Інформаційні технології і засоби навчання”	Інститут інформаційних технологій і засобів навчання АПН України; Центральний інститут післядипломної педагогічної освіти АПН України	http://www.ime.edu-ua.net/em.html
3.	“Науковий портал Донбасу” (Педагогічні науки)	Луганський національний педагогічний університет імені Тараса Шевченка	http://alma-mater.lnpu.edu.ua/elect_v/titul.htm

Кожен журнал, який представлений у табл. 2, має свої особливості. Так науково-методичний електронний науковий педагогічний журнал “**Народна освіта**” (рис. 5) був заснований Київським обласним інститутом післядипломної освіти педагогічних кадрів, Інститутом педагогіки АПН України та Міжнародним освітнім фондом ім. Ярослава Мудрого. За даними офіційного сайту одного із засновників (<http://www.kristti.com.ua>), у мережі Інтернет він був опублікований 26 грудня 2006 року. У 2007 році його було включено до переліку наукових фахових видань України. Видання має рубрики: “Освіта: стратегія, політика, право”, “Педагогічна наука”, “Педагогічна практика”, “Методика, досвід”, “Освіта за кордоном”, “Історія освіти”, “Сторінка спілкування”, які відображають основні напрями дослідницької роботи в освітній галузі.

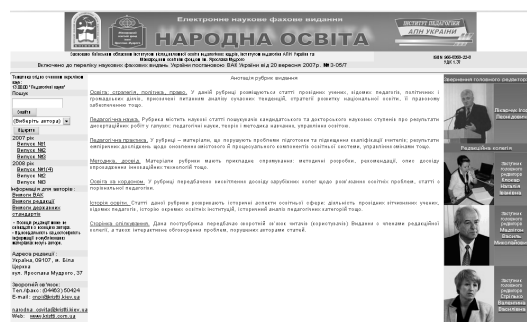


Рис. 5. Вікно електронного наукового педагогічного журналу “Народна освіта”

Аналіз інформаційного наповнення сайту виявив таке: 1) на сайті розташована інформація щодо вимог оформлення наукових статей (редакційні, ВАК, Державні стандарти); 2) статті супроводжуються авторськими довідками, які, крім контактних реквізитів, містять ще й бібліографічний опис своїх наукових праць за останні п’ять років, що надає можливість авторам популяризувати свої досягнення; 3) на сайті подана інформація щодо редакції та редакційної колегії видання та контактна інформація (адреса редакції, електронної пошти, телефони). Зазначимо, що серед рубрик журналу, як комунікативний елемент, особливої уваги привертає “Сторінка спілкування”, яка передбачала зворотній зв’язок читачів (користувачів) видання з членами редакційної колегії, а також інтерактивне обговорення проблем, порушених авторами статей. Але, на жаль, ця задумка редакційною колегією була не реалізована. Відзначимо, що на сайті журналу організований пошук як за номером випуску (можливість ознайомлення з усім випуском), так і за автором. На кінець 2007 року вийшло 3 випуски цього журналу. Другий випуск було присвячено роботі Всеукраїнської науково-практичної конференції “Проблеми розробки та впровадження комп’ютерно-орієнтованих засобів навчання”.

Електронний науковий педагогічний журнал „**Інформаційні технології і засоби навчання**” (рис. 6) був заснований у 2006 році Інститутом інформаційних технологій і засобів навчання АПН України та Центральним інститутом післядипломної педагогічної освіти АПН України. З 2007 року включений до переліку наукових фахових видань України. За словами головного редактора В.Ю. Бикова, головними завданнями журналу редакція вбачає надати якомога повнішу інформацію освітянській спільноті про сучасні засоби навчання, теоретико-методологічні засади формування навчального середовища, інформаційні та комунікаційні технології розвитку освітнього простору, висвітлити найкращий досвід сучасних українських та зарубіжних педагогів у галузі запровадження сучасних засобів навчання [2]. Основні рубрики видання: “Теоретико-методологічні та науково-методичні засади створення комп’ютерно-орієнтованого навчального середовища”, “Проблеми створення єдиного інформаційного освітнього простору у світовому вимірі”, “Засоби навчання в сучасних педагогічних системах”, “Дистанційне навчання в сучасних освітніх системах”, “Інформаційний освітній простір та захист інформації”. На кінець 2007 року вийшло три випуски. Усі три випуски були присвячені 15-річчю АПН України.

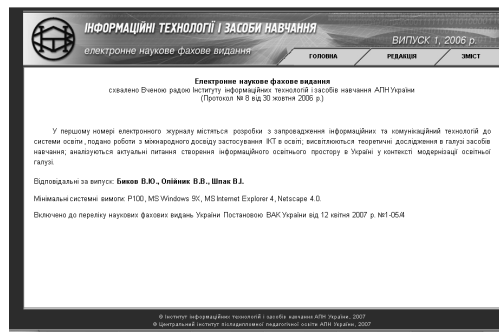


Рис. 6. Вікно електронного наукового педагогічного журналу
“Інформаційні технології і засоби навчання”

Інформаційне наповнення сайту можна охарактеризувати так: 1) на сайті можна ознайомитися з довідковою інформацією (вимогами до оформлення статей, контактною інформацією, інструкцією щодо оформлення бібліографічних посилань на електронні версії публікацій); 2) подана інформація щодо редакційної колегії видання; 3) надається інформація щодо мінімальних системних вимог для перегляду журналу; 4) кожен випуск розпочинається коротким оглядом проблем, які висвітлюються в номері; 5) повні тексти статей, подані у форматі HTML.

Засновниками електронного наукового видання “**Науковий портал Донбасу**” (рис. 7) виступили Луганський національний педагогічний університет імені Тараса Шевченка та Донбаський державний технічний університет. Видання розміщене на сайті видавництва “Альма-матер” Луганського національного педагогічного університету ім. Тараса Шевченка в розділі “Електронні видання”. Особливістю цього наукового видання є те, що в ньому вміщуються статті за двома напрямками: педагогічним та технічним, так би мовити, виходить серіями Педагогічна та Технічна. Так, на кінець 2007 року було розміщено чотири випуски. Так, перший випуск та третій містив статті з проблем розвитку педагогічної науки. Другий та четвертий – статті з проблем технічних наук.

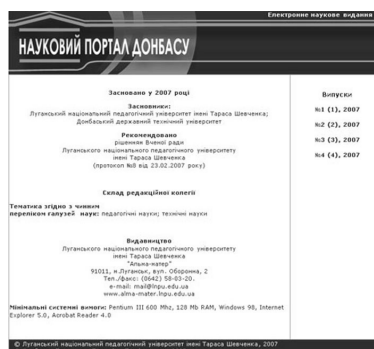


Рис. 7. Вікно електронного наукового видання “Науковий портал Донбасу”

На відміну від попередніх видань, він має трохи інше інформаційне наповнення, а саме: на сайті можна ознайомитися зі змістом номерів, з текстом статей та складом редакційної колегії. На сайті відсутня важлива інформація щодо вимог до оформлення статей та умови їх розміщення.

Проведене дослідження засвідчило, що перші українські електронні наукові педагогічні журнали (оригінальні видання) були засновані в період 2006–2007 років. Не зважаючи на відсутність будь-яких стандартів щодо організації електронних наукових педагогічних журналів, усі вони майже однакові: 1) діяльність журналу ліцензується; 2) керування журналами здійснюється редколегіями; 3) статті, подані до журналів, проходять рецензування; 4) журнали повинні реєструватися у ВАК України. До числа основних елементів сайтів електронних наукових педагогічних журналів належать сторінки, які містять 1) загальну інформацію про журнал; 2) бібліографію (зміст за номерами); 3) інформацію для авторів (вимоги редакції щодо оформлення та прийому статей); 4) повні тексти статей (вони подаються в різних форматах, а саме .PDF, .HTML, .DOC).

Отже, наразі можна стверджувати, що електронні наукові педагогічні журнали (паралельні, інтегровані та оригінальні) як такий спосіб представлення науково-педагогічної інформації: 1) дозволяють усім без виключення (науковцям та практикам) оперативніше знайомитися з новими науково-педагогічними розробками, винаходами тощо; 2) сприяють виходу української педагогічної науки на міжнародний рівень; 3) дозволяють вільно обговорювати з авторами статей та іншими зацікавленими особами педагогічні проблеми, які висвітлюються на сторінках цих видань; 4) підвищують престиж наукових педагогічних журналів і їх рівень цитування.

Вивчення наукових праць [1; 3–5; 7; 12; 13] та проведений нами аналіз підтвердив, що наукові електронні педагогічні журнали як засіб науково-педагогічної комунікації має низку переваг перед традиційним журналами, а саме:

- оперативність розповсюдження науково-педагогічної інформації, тобто надається можливість більш швидкого опублікування результатів науково-дослідної та науково-практичної роботи, тим самим підвищується продуктивність науково-педагогічного праці;
- доступність науково-педагогічної інформації – цілодобовий доступ з будь-якого робочого місця в Інтернеті (дослідник не має потреби витратити час у бібліотеках) та можливість копіювання публікацій;
- ліквідація ізоляції педагогів-науковців та інтеграція з світовою науково-педагогічною спільнотою;
- наявність зворотного зв'язку створює певні умови для можливості обговорення статей, розміщених у журналах – більшість публікацій містять посилання на електронну пошту або веб-адресу автора;
- можливість швидшого пошуку потрібної інформації;
- інтеграція до глобальних педагогічних баз даних – підвищує престиж журналів та їх рівень цитування;

- сприяння популяризації науково-педагогічних журналів у світовому науково-педагогічному співтоваристві.

Крім наведених переваг, на наш погляд, треба визначити й недоліки цього засобу науково-педагогічної комунікації:

- недовготривалість існування гіперпосилань на електронні журнали (паралельні видання) призводить до непрацюючих гіперпосилань, тобто, посилання, яке зроблено на цей ресурс, можна вважати недійсним;
- відсутність упорядкованих покажчиків електронних наукових педагогічних журналів призводить до недостатньої інформованості вчених-педагогів.

Крім того, поширення електронних наукових педагогічних журналів у системі науково-педагогічної комунікації стримується, по-перше, відсутністю необхідних практичних навичок та досвіду у використанні сервісів Інтернету (недостатній рівень інформаційної освіти науковців); по-друге, економічними перешкодами (доступ до мережі Інтернет платний, велика вартість доступу до наукових видань тощо); по-третє, різним рівнем розвиненості інфраструктури комунікацій у різних регіонах. Усе це призводить до того, що значна кількість педагогів-науковців надає перевагу традиційним науковим журналам.

Не зважаючи на позитивні тенденції в розвитку електронних наукових педагогічних журналів, проведений аналіз дав нам можливість стверджувати, що сучасний стан їх існування та функціонування в Україні поки що не можна назвати задовільним. Так, на кінець 2007 року відбувається стійка тенденція створення саме електронних версій друкованих наукових педагогічних часописів, тобто паралельних та інтегрованих видань, поява ж оригінальних має суто поодинокий характер.

Головними причинами цього, на наш погляд, є: по-перше, значні матеріальні витрати, які потрібні для створення, подальшого просування та підтримки сайту наукових педагогічних журналів; по-друге, це слабка комп'ютерно-комунікаційна база редакцій наукових педагогічних журналів. Що ж до комп'ютерно-технологічних проблем, то ми повністю поділяємо позицію Н. Задорожної та Т. Омельченко [5], що на сьогоднішній день таких складних проблем, які заважали б розвитку електронних наукових комунікацій не існує, тому що всі публікації первісно створюються з використанням комп'ютерних технологій, розроблені зручні технологічні платформи для пошуку, стандарти обміну даними, безкоштовне програмне забезпечення з відкритим кодом.

Отже, вирішення окреслених проблем сприятиме більш швидкому розвитку та поширенню цього сучасного комунікаційного засобу, яким є електронний журнал.

Список використаних джерел

1. Акопов А.И. Периодические издания: Учеб.-метод. пособие для студ.-журналистов. – 2.изд., доп. – Ростов н/Д : Изд-во ООО МП “Книга”, 1999. – С. 34.
2. Биков В.Ю. Колонка редактора [Електронний ресурс] / В.Ю. Биков // Інформаційні технології і засоби навчання – 2006. – № 1. – Режим доступу : <http://www.ime.edu-ua.net/em1/emg.html>. – Дата доступу лютий 2008. – Заголовок з екрану.
3. Дудченко С.В. Электронная версия научного журнала “Культура народов Причерноморья” (методика, технология и история создания) / С.В. Дудченко // Культура народов Причерноморья. – Симферополь: Межвузовский центр “Крым”, 2005. – №70. – С. 14–22.
4. Електронні журнали. – К.: Британська Рада в Україні, 1999. – 140 с.
5. Задорожна Н., Омельченко Т. Аналіз сучасного стану електронних наукових фахових видань [Електронний ресурс] / Н. Задорожна, Т. Омельченко // Інформаційні технології і засоби навчання – 2007. – № 3. – Режим доступу : <http://www.ime.edu-ua.net/em3/emg.html>. – Дата доступу лютий 2008 р. – Заголовок з екрану.
6. Зайченко Н.Я. Електронний реферативний журнал: яким йому бути? // Наук. пр. НБУВ. — 2002. — Вип. 8. — С. 379–383 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/articles/2002/02znjerz.html> – Заголовок з екрану.
7. Косенко Т.Н. Электронный журнал как педагогическое средство обеспечения качества научно-исследовательской деятельности преподавателей: Автореф. дисс. ... канд. пед. наук / Рост. гос. пед. ун-т. – Саратов, 2002. – 21 с.
8. Лаврик О.Л. Академическая библиотека в современной информационной среде. – Новосибирск: ГПНТБ СО РАН, 2003. – 251 с.
9. Наказ ВАК України “Про затвердження Порядку внесення електронних наукових фахових видань до Переліку наукових фахових видань, в яких можуть публікуватися основні результати дисертаційних робіт” [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/law/05vakeivydann.pdf>. – Заголовок з екрану.
10. Наказ Міністерства освіти і науки України, Національної академії наук України та Вищої атестаційної комісії України від 30 вересня 2004 року N 768/431/547 “Про затвердження Положення про електронні наукові фахові видання” [Електронний ресурс] – Режим доступу :http://www.nbuv.gov.ua/law/04_vydann.html – Заголовок з екрану.
11. Хміль Н.А. Українські електронні періодичні видання у галузі педагогіки / Н.А. Хміль // Інформаційні технології в наукових дослідженнях і навчальному процесі: Матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф., м. Луганськ, 14–16 листоп. 2006 р. – Т.2. – Луганськ, 2006. – С. 171–174.
12. Шемаєва Г. Електронні періодичні видання наукових установ України в

системі наукових комунікацій // Бібл. вісник. – 2006. – № 5. – С. 8–13.

13. Ярошенко Т. Наукові комунікації ХХІ століття: електронні ресурси для науки та освіти України // Бібл. вісник. – 2006. – №5. – С. 17–22.

14. Ярошенко Т.О. Електронні журнали – нові можливості в інформаційному забезпеченні науки та освіти // Наук. записки. Національний університет “Києво-Могилянська Академія”. – Т. 19: Спец. вип.: У 2-х ч. – Ч. 1 / Редкол.: В.С. Брюховецький, М.Т. Брик, В.П. Моренець та ін.; Упоряд.: М.Т. Брик, Н.Г. Антонюк; НаУКМА. – К.: Вид. дім “КМ Академія”, 2001. – С. 27 – 31.

АНАЛИТИЧЕСКИЙ ОБЗОР СОВРЕМЕННОЙ УКРАИНСКОЙ ЭЛЕКТРОННОЙ НАУЧНО-ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ПЕРИОДИКИ

Хмель Н.А.

Аннотация

В статье представлен анализ современных украинских электронных научно-педагогических периодических изданий (параллельных, интегрированных и оригинальных). Рассмотрена их структура и информационное наполнение, достоинства и недостатки как средства научно-педагогической коммуникации.

Ключевые слова: научный электронный журнал, научно-педагогическая коммуникация, научно-педагогический журнал, сборник, сайт.

THE ANALYTICAL SURVEY OF THE MODERN UKRAINIAN SCIENTIFIC-PEDAGOGICAL ONLINE PERIODICALS

Khmil N.

Resume

The analysis of the modern native scientific-pedagogical online periodicals (there are concurrent, integrated and original) are represented in this article. Their structure and their informational renewal, advantages and disadvantages as the manner of scientific-pedagogical communication are observed.

Keywords: scientific magazine online, scientific-pedagogical communication, scientific-pedagogical magazine, digest, website.